

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

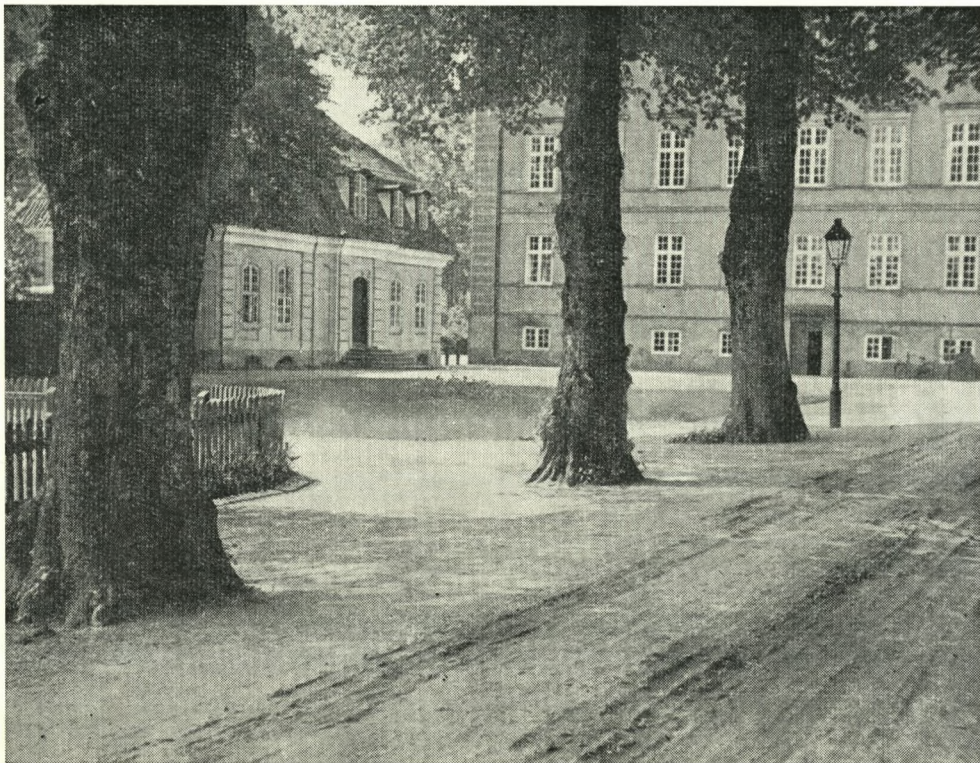
Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Soranerbladet

NR. 6-7 JUNI-JULI 1972 57. ÅRGANG

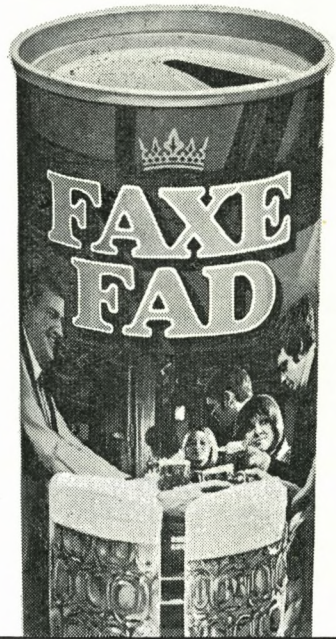

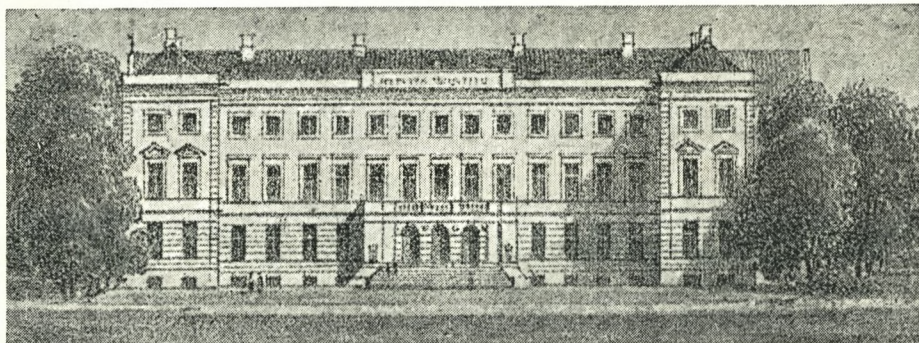
Fot.: Hagen Hasselbalch

MÅNEDSSKRIFT FOR SORANSK SAMFUND

J. B.

**Mere øl.
Mere smag.
Mere stemning.**

Academia Sorana

efter gammelt stik

SORANER-BLADET

JUNI-JULI

57. ÅRGANG

NUMMER 6-7

Om at køre hundeslæde

Af dr. phil. Eigil Nielsen

I august 1922, altså netop for ca. 50 år siden, begyndte i 1. ml. på Sorø en spinkel og stilfærdig dreng, Eigil Nielsen. Han svarede kun grumme lidt til det traditionelle – og iøvrigt ofte fejlagtige – billede af kostskoledrengen som den raske, selvstændige og sportsinteresserede. Eigil Niensens deltagelse i legemlig idræt indskrænkede sig til et minimum, men han færdedes meget ude i naturen, og når han kom hjem fra udflugter, bulede hans jakkelommer på en besynderlig kantet måde. Det skyldtes, at han, der tidligt var geologisk interesseret, hjembragte forskellige af sine fund.

Eigil Nielsen var en lysende begavelse og forlod skolen med en ypperlig studentereksamen. Han gav sig til at studere geologi og palæontologi, og i trediverne var han på adskillige ekspeditioner i Grønland, hvor han blandt andet oplevede at måtte overvintre, fordi skibet, der skulle hente ham, ikke kunne komme ind til kysten. Han viste sig på disse ekspeditioner at være en frygtløs og udholdende mand, og det er erfaringerne fra rejserne i Grønland, der er baggrund for nedenstående artikel.

Det vil formentlig være af nogen værdi for kommende polarforskergenerationer at sætte sig ind i disse mine

erfaringer angående kunsten at køre med hundeslæde.

Nævnte erfaringer falder i 3 grupper, nemlig: A. rent personlige, B. erfaringer gjort ved iagttagelse af andre, og C. erfaringer erhvervede ved dybsindige diskussioner i mørketiden med romtoddyen dampende i glassene og snestormen syngende om husets hjørner.

Gruppe A og B er vel interessantere end gruppe C i flere henseender, omend sidstnævnte gruppe indeholder mange virkelig forbavsende såkaldte »kendsgerninger«.

Jeg vil i denne fremstilling ikke koldt og skematisk begynde med A, fortsætte med B og fuldende med C; men vil samle brogede fragmenter af alle 3 grupper til et mosaikarbejde, der tydeligt og klart vil overbevise selv den mest skeptiske om, at det under visse forudsætninger er muligt at bevæge sig formedelst 8–10 til en såkaldt slæde omhyggeligt fastgjorte hunde.

For at begynde med begyndelsen er der slæden. De ved alle, hvordan en sådan ser ud, og jeg skal derfor indskrænke mig til at minde om, at mederne, to kantstillede, jernbeslåede brædder med højtsvungne krumme snuder, tværtræerne, der danner den vand-

Eigil Nielsen under overvintring på Eskimonæs

rette flade på slæden, og opstanderne, hvormed slædens bevægelse i nogen grad dirigeres i skruet is eller stenet terræn, er samlede ved hjælp af surringer. Slædens dele er altså bundet sammen, og der er ikke anvendt eet søm til dens sammenføjninger.

I en hvilken som helst beskrivelse af rejser med grønlanderslæder vil De kunne finde lange rækker af adjektiver i superlativ som udtryk for begejstring over den smidighed, dette bygningsprincip forlener slæden med. Princippet er godt, og kun for fuldstændigheds skyld skal jeg nævne, at lange rækker af andre adjektiver i superlativ er blevet benyttet af undertegnede som udtryk for den begejstring, jeg har følt, når slædens bindinger er løsnede ved rejser med svær last, så bæstet pludselig kolliderer i en isskruning ved helt enkelt at folde mederne ind under sig. Jeg har

også ytret forskelligt, når hundene har tilbragt en interessant nat med at fortære hver eneste surring på slæden, medens jeg sov lunt og godt i mit telt. En slæde, der er sammenføjet ved surringer, kan ikke anvendes, når disse er ædt, således at slædens enkelte bestanddele ligger strøet ud over snemarkerne. Dette kan af enhver vordende polarforsker betragtes som en fastslået kendsgerning.

Se, det var nu slæden, nu kommer turen til hundene. Enhver af mine læsere er klar over, hvordan en hund ser ud. Lodden krop afsluttet af et hoved i den ene og en busket hale i den anden ende. Det er halen, der er det vigtigste element af disse tre. På dens stilling kan man med fuldstændig sikkerhed aflæse hundens humør. Hvis nemlig halen med en koket krumning står i vejret over ryggenes bageste del, er hun-

den uden nævneværdige bekymringer og kan, som nedenfor beskrevet, muligvis overtales til at bevæge sig i en eller anden retning, i bedste fald endog i den retning, man ønsker. Hænger derimod halen slapt ned, er det et sikkert tegn på, at personlige, besværlige anliggender tynger på hundens sind. Det er muligt, omend ikke sandsynligt, at hunden dog kan overtales til at flytte poterne, man kan da i det mindste forsøge; men hvis halen er bøjet helt ind mellem bagbenene, er det klogest at foretage sig noget andet end slædekørsel, f. eks. lægge kabaler. Under kroppen på hunden sidder fire ben, to for- og to bagben, der muliggør hundens bevægelser fremad, til siderne eller bagud. Hvad der er inden i hunden har ingen særlig betydning i denne sammenhæng, når undtages skibindinger, skindvanter og støvler, hvilke ting altid bør forefindes i et sådant tal, at der, når hundene er mætte, stadig er tilstrækkeligt til eget forbrug. NB: En grønlandsk slædehund bliver aldrig mæt!

Hunden fæstnes til slæden ved hjælp af et reb, der går fra en træksele anbragt på hunden til et træktoft fastgjort til slædens forreste tværbrædt. Kører man med otte hunde, er således otte lige lange reb fæstede på samme sted af træktoftet og stråler vifteformet ud fra dette punkt til hvert af dem ender med en hund. Dette, at anbringe de otte hunde foran slæden i den teoretiske korrekte vifteform, lyder så let og simpelt, at enhver vil blive forbløffet, når han betragter resultaterne af sine første forsøg. Nummereres hundene fra 1 til 8 for at lette beskrivelsen, og forudsætter vi, at den tilstræbte hundeviftes enkelte individer skal anbringes således, at nr. 1 er længs til venstre, til højre for den nr. 2, så nr. 3, 4, 5, 6, 7 og længst til højre nr. 8, vil vi gå over til at betragte, hvorledes dette arrangement vil virke i praksis. Selve fastbindingen til slæden af de enkelte hundes trækreb frembyder ingen større problemer, men det til-

rådes dog at indlede processen med at fastgøre slæden til en genstand, der ikke kan flyttes af mindre end 2 heste – subsidiært af en meget stor hest. Dette er for alle tilfældes skyld. Så snart hundene er anbragt, vil følgende foregå: Hund 3 springer over reb 4 og 5 og smyger sig under reb 6 for at hilse på hund 7. Hund 4 og 5 går roligt og værdigt 11 gange rundt om hinanden. Hund 2 står et øjeblik med rynkede bryn og husker så på, at den nederdrægtige hund 8 stjal en sælskindsvante fra den i går. Resolut som Napoleon trænger den sig gennem den mellemliggende del af rebviften for at tugte hund 8, og i løbet af sekunder er det lykkedes den at plante sine bedste tænder et sted i omegnen af højre ørefirkant på synderen. Hund 3 betragter som tilskuer kampen netop så længe, at den bli'r klar over, at hund 8 er den underlegne, hvorefter den med et begejstringens vræl kaster sig ind i verdenspolitikken og klapper kæberne sammen om hund 8's venstre lår. Alt dette betragtes af hund 1, førerhunden, med knusende ligegyldighed gennem halvt lukkede øjne, medens den ganske langsomt letter på det ene bagben for at døbe slædens venstre mede.

Hund 7 springer 3 gange over hund 4, der ved en eller anden ubeskrivelig manøvre er blevet filtret ind i 3 trækreb.

Alle de her skildrede episoder tager tilsammen mindre tid end at tælle til hundrede. Og episoderne stopper ikke med at indtræffe, før trækrebene er så indfiltrede i hinanden, at hundene ikke kan bevæge et lem, at sige, hvis man lader tingene udvikle sig uden at intervenere.

Kunsten, mine læsere, er netop at intervenere, og kunsten udføres formedelst det nyttige redskab, der kaldes en hundepisk.

Se, De vidste hvordan en slæde ser ud, og De vidste, hvordan en hund ser ud; men jeg garanterer, at De ikke ved,

hvordan en hundepisk er indrettet. For De forestiller Dem nemlig en af disse små lædertingester, hvormed europæiske hunde kan aves, selv af den sarteste kvindehånd, og det viser, at De ikke aner, hvad jeg taler om. En grønlandsk hundepisk kan næppe beskrives fyldestgørende, den må ses. Desværre er det ikke tilstrækkeligt at se den, den skal også bruges, og det er en for alle grønlændere og slædehunde velkendt sag, at ingen europæer nogensinde lærer at bruge en sådan. Tilstrækkeligt for forståelsen af følgende er, at pisken har et træskæft af ca. 40 cm's længde og en hertil fæstet ca. 6-8 m lang snert af remmesælhud. Man holder bæstet i skæftet, svinger armen, og i teorien rammer snertens yderste spids hårdt og eftertrykkeligt netop den hund i spanDET, man har haft til hensigt at afstraffe. I praksis holder man også i træskæftet, svinger armen, og snerten rammer, efter at have beskrevet en eventyrlig bane

gennem luften, ikke en hund, men ens eget ansigt. Og det gør naturligvis ondt. Heldigvis kan jeg tilføje, at dette ikke sker i alle tilfælde. Det sker næsten lige så hyppigt, at snerten vikler sig 6 gange rundt om ens krop, så man ikke længere kan bruge armene, eller omkring ens ben, så man falder forover og slå panden mod den eneste sten, der stikker op af sneen i flere km's omkreds. Er man et søndagsbarn eller har på anden måde gemenligen lykken med sig, slipper man med, at pisken rammer en bagved stående sagesløs tilskuer, hvorved man undgår selv at lide legemlig overlast (som oftest da); eller den vikler sig blot grundigt om den fasttøjrede slædes opstandere eller medeender. Det bliver aldrig ensformigt at slå med en sådan pisk. Hvert slag er forskelligt fra alle de foregående, og hvert slag har sin specielle charme. Men nok om dette. Det, vi egentlig kom bort fra, var dette problem, ved hjælp af ovenbeskrevne in-

strument at skaffe ro i hundespandet, der er spændt for en til en urokkelig genstand fastgjort slæde, og at indgyde hver enkelt hund en følelse af ærbødig respekt for deres store herre og mester, altså en selv. Man kaster et blik udover slagmarken og bemærker lynsnart, at hund 2 og hund 3 er ved at æde hund 8 hver fra sin ende. (Vi går ud fra, at de første hundrede timer i piskens brug er et tilendebragt stadium). Man slår derfor stående ved slædeopstanderen af et godt hjerte efter hund 2 og rammer hund 8 med et ret antageligt smæld. Bæstet forkynder med et hyl, at den føler sig forladt af guder og mennesker. Førerhunden vender sig, efter at have set på virkningen af slaget, med front mod sin herre og mester og skrupgriner ham op i ansigtet. Fra fjerne højdedrag høres grønlændere juble.

Endnu et forsøg, der falder ud til skade for hund 4. Førerhunden griner.

Et smæld i luften og så et slag med hele armens kraft; den sad? Nej, piskens snært falder som et blidt kært tegn ned over hund 2's hårrige ryg. Førerhunden har tårer i øjnene af grin. 18 nye sving med pirken resulterer i komplet forvirring blandt de energiske hunde. Ved det nittende rammer man sig selv tværs over ansigtet. Hund 8 synes at blive mindre og mindre under hund 2 og 3's anstrengelser for at nedsvælge den. Det røde raseri stiger op i ens sind, med en undertrykt glose, der ikke er helt pæn, mellem tænderne, lader man snerten hvine frem betaget af et brændende ønske om tæve hund 2's frækt fredelige bagparti. Tableau. Førerhunden griner ikke mere. Ved en sær skæbnens tilskikkelse ramte snerten dens store hoved som en eksplosion af en brisant granat. Endelig et slag, der sad, men bare ikke på den hund, det var tiltænkt. Man indser nu klart, at en ændring af taktikken vil være påkrævet. Man gør da som følger: Flyver ind mellem hundene, fatter om piskeskiftets tynde ende og udløser sin retfærdige

harme ved en regn af slag med skaftets tykke ende ned over de højst forbavsede hunde. Man ved under selve handlingen, og hundene ved det lige så godt, at man ved at benytte skaffet erkender sit nederlag. Men hundene ved også, at mod piskeskiftet, som altid rammer, hvor det er tilsigtet, er det bedst at holde op med legen. De lægger sig roligt ned og puster efter det meget sjov, og man får virkelig tid til at ordne de indfiltrede skagler i forholdsvis ro. Ordningen foretages ved at løse alle skaglerne fra slædens træktov og udrede hver eneste af de overordentlig gordiske knuder. Dette må gøres uden vanter, og jeg beder Dem blot bemærke, at hvis resten af turen ikke også skal foregå med bare hænder, bør man lægge vanterne fra sig på et sted, hvor hundene ikke kan nå at æde dem.

Altså er vi så langt omsider, at starten kan finde sted. (Det vil sige, vi er egentlig slet ikke så langt endnu, men her i beskrivelsen har vi ikke tid til at blive ved med at ordne hundene). Man løsner nu slædens forbindelse med det urokkelige og faste punkt uden at sige det til hundene. Det gælder nemlig om at have et godt fast greb i slæden, når hundene opdager, at denne er fri. Hvis hundene nemlig opdager, hvad de desværre ikke så sjældent gør, at kusken ikke har fat i slæden, stikker de uvægerligt af i fuldt firspring – bort, bort over de store vidder. Og så står man der og tænker på den fornøjelige dag, der ligger foran en. For at få fat i bæsterne må man nemlig trave efter slæden på ski, indtil humøret er gået af hundene. Måske stopper de 10 km borte, måske først 20 eller 40 km væk. Ja, jeg mindes et tilfælde, hvor en nordmands hunde stak fra ham med slæden, da han var 15 km fra sit vinterkvarter. Vinterkvarteret lå mod sydøst, hundene løb mod nord. Han måtte gå efter dem i den dybe sne, skiene lå på slæden, over en 30 km bred fjord, det tog 16 timer. Da han var nået så langt, så han af sporet,

at hundene havde ændret kursen fra nord til sydøst, altså stik i retning af vinterkvarteret. Han gik 16 timer til, - 30 km tilbage over fjorden, og fandt hundene liggende i rolig søvn ved indgangsdøren til huset. Man får motion af at gå 60 km i dyb sne uden mad og hvil. Nordmanden fik motion for nogen tid fremefter.

Har man frigjort slæden, og har man et godt greb i opstanderne, udstøder man startsignalet, hvilket er et specielt og ejendommeligt hyl, som man hurtigt lærer. I næste sekund kaster hele spanDET sig fremover, og i susende fart går det udover havisen i en eller anden vilkårlig retning. Hundene er glade for en løbetur, og med en sejrsherres følelser springer man op på slæden og lader stå til. Hvis man nu er ny i faget som hundekusk, skal man bestræbe sig på at ville netop i den retning, hundene løber. De tænker nemlig slet ikke af bare glæde over den muntre galop og den friske vind. Så længe de løber ligeud og ikke tænker, er alting jo godt. Herregud, hvis nu hundene vil mod vest, så lad dem have fornøjelsen, selvom man egentlig havde tænkt sig at køre mod øst.

Der findes stædige mennesker, som ikke synes om et sådant kompromis. Hvis de har besluttet at køre til en lille ø, som de kan se i horisonten, kan de ligesom ikke forlige sig med tanken om, at hundene travet ubekymrede afsted i en anden retning. Det er, som alle andre steder i omegnen er uden interesse, som om alene netop denne ø i horisonten kan gøre dem lykkelige. Og så er det, at spektaklerne begynder. Når en grøn-lænder dirigerer et hundespand til højre eller venstre, gør han det ved små råb, som hundene forstår, eller ved at slå med pisken til højre for hundene, hvis de skal til venstre, og til venstre for hundene, når de skal til højre. Råbene har den stædige europæiske kusk lært for flere dage siden, og med bidende overlegenhed anmoder han hundene om

at dreje til højre - intet sker. Han gentager råbet. Førerhunden skeler bagud, ellers sker intet. Slæden fortsætter sin støtte kurs. En stædig mand bliver hurtigt vred. Nu brøler han signalet ud. Man kan se på ryggen af en grønlandsk slædehund, når den griner med den anden ende.

Måske er det bedre at dreje spandet med pisken. Kusken sigter til venstre for spandet, svinger pisken og gør en splinterny erfaring. Pisken holdes jo i højre hånd, skal den ramme sneen til venstre for spandet, ligger snertens bane tværs over alle hundenes skagler. Når snerten trækkes tilbage, vikler den sig særdeles sindrigt ind i hundeskaglerne. Det tager et stykke tid at frigøre den ved at trække skaglerne så nær slæden, at man kan nå knuderne. Ved næste sving sker det samme, selvom det nu ikke mere er en splinterny erfaring. Kursen er støt. Muligvis ender det med, at kusken gør den erfaring, at det er lettere at slå med pisken til højre for hundespandet. Så hænger pisken nemlig ikke fast i skaglerne. Men slædeændringer mod venstre? Det kan så slå ned i den intelligente kusks bevidsthed, at hvis man kan dreje spandet til venstre, behøver man ikke at dreje det til højre. Drejer man nemlig i tilstrækkelig lang tid stadig til venstre, kan man jo komme hele kompasset rundt, og altså også opnå retningen mod den dragende ø. Han gør forsøget, og hundene lystre, de drejer venstre om, så det er en hel fornøjelse at se på, indtil! Men de drejer ikke længere end til et vist punkt, det øjeblik indtræffer nemlig, at spandet under drejningen krydser slædesporet i sneen, netop når deres hoveder peger i retning af huset, de forlod. Muligvis ser de ikke huset, men et frisk slædespor er under alle omstændigheder nok til at få et hundespand til at tænke. Og tanken er altid denne: Hvor i alverden fører dette dejlige spor hen? 500 km fra nævnte hus har jeg set hunde, der møder et tværgående slædespor, tænke den

obligatoriske tanke, for i næste øjeblik at stejle af i sporet med tungen ud af halsen for at opklare sagen. Hvor langt interessantere er det da for os at se, hvad resultatet af mødet med sporet er for vore otte hunde, der kun har fjernet sig et par km fra huset, hvorfra de startede. Uvægerligt, og uden mindste tvivl, slår det ned i alle bæsterne: Gudved om ikke dette spor fører hjem til huset med alle de dejlige kødben, som vi i over en halv time ikke har set. Resultatet er altid, uanset hvad kusken foretager sig af hyl eller piskeslag, at slæden ankommer til huset i en tordnende galop.

Ærede læsere, nu må De ikke tage mig ilde op, at jeg forklarer Dem, hvad jeg selv gør i denne situation. En åben og ærlig natur ville måske gyse, når han læser om falskheden i min optræden. Bevares, moralsk ryggrad er godt, men en ryggrad er jo bøjelig. Det er jo sådan, at hvis man kommer til huset 35 minutter efter at have taget afsked for hele dagen, er der al mulig grund til, at de hjemmeværende husindvånere vil skrupgrine. Princippet er for alt i verden at bevare skinnet af, at man kommer frivilligt tilbage. Dette gøres bedst, husk at jeg ved, hvad jeg taler om, således, at man allerede i en afstand af 200 m fra huset ophører med protestråbene til hundene samt lader pisen i ro. Desuden påtager man sig et tvunget smil og sidder nonchalant på slæden i det øjeblik, den stopper ved huset. Når så de hjemmeværende myldrer frem, siger man henkastet: Åh, jeg glemte blot min pibe, (evt. tobak, tændstikker, kniv, snebriller, chokolade, patroner etc.) – jeg stak blot hjem for at hente den. Den går næsten altid; spøgefulde bemærkninger dør på tilskuernes læber, og med en glorie om panden går man ind efter sin pibe. (Det gælder blot om at huske ikke at have pibe i munden ved hjemkomsten). Man går så ud til slæden igen og ordner de indfildrede skagler før næste start. Desværre er næste start altid langt langt sværere

end første. Hundene tror nemlig, at det at komme til et hus uvægerligt er slut på dagsrejsen. De tror, at de skal have mad, og at de skal sove. Man kan ligefrem se på dem, at de er overbeviste om at have haft et hårdt dagsarbejde. Anden gang, man vil starte, hører de ikke startsignalet, før man har været en runde blandt dem med piskeskaffet. Når de så er klar over, at det er alvor, løber de 10 m i den rigtige retning, for så pludselig at dreje brat til venstre, fordi de ser et glimt at en hunhund, de kender, nede bag en stabil kasser. Man råber og svinger vildt med pisen netop i det øjeblik, da halvdelen af spandet løber højre og halvdelen venstre om kasserne, så slæden standser med et brag.

Så snart hundene er jaget væk fra kasserne, tager de kursen mod de halvt tilføjne petroleumstønder øst for huset, og slæden klarer i et eneste spring 8 af disse for at vælte over nr. 9. Der er mange forhindringer omkring en stationsbygning: radiomaster, barduner, brædestabler, kødstativ, landsatte både, spæktønder og gamle slæder. Hver eneste af disse stifter man bekendtskab med på hundenes tur rundt om huset, og ved de fleste hager skaglerne sig fast i brædestumper og søm og må omhyggeligt redes ud. Med næsten alle disse forhindringer har man lejlighed til at genopfriske bekendtskabet ved anden eller tredie rundtur om huset. Og hele tiden, og det sætter en i et specielt godt humør, står husbeboerne alvorlige og interesserede oppe ved indgangsdøren og ser til. Man er hvidglødende af raseri og har den største lyst til at flække alle hundene på langs med en køkkenøkse; men alt er håbløst, bæsterne vil ikke starte igen, før et par behjertede grønlændere kommer til og i en håndevending får sendt slæden af sted igen i sporet udover havisen. Efter dette ved man, hvordan man ikke skal vende med en slæde.

Som nu turen for anden gang går af

sted, får man tid til eftertanke, og selv den stædigste indrømmer for sig selv, at det kan være rystende ligegyldigt med den forbandede ø, og at det egentlig er meget morsommere at køre netop i den retning, hundene kører. Og så går det, som det bør i denne verden, efterhånden, som det bærer fremad, glemmer man de overståede genvordigheder og begynder atter at føle sig som verdens herre. Man ser med kritik på de forskellige medlemmer af hundespandet og opdager, at man har en pisk i hånden. Man påtager sig stillingen som opdrager af vanartede hunde. Een af hundene løber uden at trække i skaglen. Man sigter og rammer sidemanden. Man sigter igen og får pishen viklet ind i skaglen. Før eller senere rammer man den hund, man har til hensigt; men forarbejdet til dette resultat har givet adskillige minutters interessant beskæftigelse. Arbejdet fortsætter med næste hund, der driver den af. Under dette taber man pishen; en ny situation opstår. Ved hjælp af stoppesignalet, et råb, stopper man hundene og ser pishen ligge en snes meter bag sig i sporet. Man løber tilbage efter den, samler den op, og løber atter igen mod slæden. Måske når man den, men i mange tilfælde begynder hundene atter at løbe med slæden, før man kan nå at springe på. Jo mere man så råber og skriger, des hurtigere løber hundene, og det ærgerligste er, at man har det tydeligste indtryk af, at hundene er godt klar over, at man ikke er med. Der er intet andet at gøre, end at løbe efter slæden, indtil hundene finder for godt at stoppe, eller slæden bliver hængende mellem nogle isblokke. Hvis man har heldet med sig, får man blot en løbetur på et par kilometer.

I det hele taget er problemet at stoppe en slæde en af de vanskeligste og mest drilske ting, en nybegynder kan komme ud for. Vi vil se lidt nærmere på dette forhold.

For at stoppe, skal man altså give et bestemt signal, f. eks. det grønlandske:

Aj, Aj – eller det danske: rolig. Signalet må ikke skrives ud som et startsignal, men skal udtales blødt og langsomt. En grønlander stopper sine hunde ved et råb. En europæer ligeledes, hvis hundene har lyst til at stoppe. En almindelig regel er, at hundene ikke har lyst til at stoppe a) hvis de kører i sporet efter en anden slæde, b) hvis de ser, at kursen går mod et hus, c) hvis isen er jævn og snefri og slæden let at trække, d) hvis de er ved at forfølge et bjørne- eller moskusoksespor. Det er unødvendigt spild af ord at forsøge at stoppe bæsterne i et af disse tilfælde. I alle andre tilfælde har man en chance. Signalet skal som nævnt udtales langsomt og blødt, da det er mere betoningen end selve det anvendte ord, der virker. Hvis man sidder to mand på en slæde og taler sammen, stopper hundene således gang efter gang, hvis man taler roligt og langsomt. Hvis man derimod står på ski bagved slæden med pishen i den ene hånd og holdende i slædeopstanderen med den anden, og den ene ski pludselig løber ind over den anden, kommer det interessante tilfælde, hvor man i øjeblikkets anstrengelser for at holde balancen ikke giver signalet tilstrækkeligt behersket. Hundene fortsætter ufortrødent, og lidt efter slæber man efter slæden med begge skispidserne pegende bagud, ansigtet i sneen og klamrende sig af al magt til det bortdragende fartøj. Jeg gad se den mand, der i denne stilling er i stand til at tiltale hundene i en blød og langsom tone. Hundene vil som regel høre mærkelige forbandelser og diverse uarticulerede hyl, som de i deres hjerters enfoldighed betragter som indtrængende anmodninger om at sætte farten op. Det er vældig morsomt, når man er tilskuere, og det ikke går ud over en selv.

En af de mest praktiske metoder til at stoppe et hundespand på blev lanceret af en norsk fangstmand i 1932. Da han på forskellige ture var blevet klar over vanskelighederne ved at stoppe, medtog

han på slæden som en del af slædeudrustningen ankeret og ankertovet til motorbåden. Alt, hvad han behøvede at gøre, når han ville stoppe, var herefter helt enkelt at kaste anker. Mærkeligt nok fandt han ingen efterlignere. Men uden tvivl har hans metode sine fordele.

Alt dette om at stoppe var jo et sidespring fra vor slædetur. Vi har nu kørt flere timer over havisen, og hundene begynder at gå så mærkværdig langsomt. Man får uvilkårligt det indtryk, at de er dødtrætte, hvilket de aldeles ikke er, eftersom et grønlandsk hundespand kan suse af sted under langt vanskeligere forhold i 20 timer uden hvil. Det, der er i vejen, og som nybegynderen ikke ved, er ganske simpelt det, at de kære dyr er blevet klar over, at kusken ikke kan ramme og ikke slå hårdt, hvis de driver den af. Følgelig driver de den af og i et sådant tempo, at kusken er ved at fortvivle. Til sidst går hundene helt i stå, lægger sig ned og kigger venligst på den ophidsede kusk. Denne griber til den sidste udvej, farer frem mod hundene og benytter piskeskafte som endeligt bevis på sit nederlag. Hundene farer forskrækkede til siderne, drejer ind på slædesporet, der fører hjemover, og kusken får netop kastet sig på slæden i sidste sekund. Siddende på slæden opdager han to ting. For det første at han egentlig har kørt længe nok i dag, og for det andet at hundene ikke er trætte. Der er al mulig udsigt til, at den strækning, det tog 3 timer at køre ud, vil kunne tilbagelægges på 1 time nu, da det går hjemover. Den filosofiske kusk stikker pisken fast under slædesurringerne, tænder i ro og mag sin pibe og hengiver sig til drømme om stjernerne.

Det er surt, forbandet og irriterende at vænne sig til hundene, men alligevel, når man har nogle år bag sig som hundslædekusk og ligesom får lidt mere greb om tingene, er det en vidunderlig rejsemåde.

EFTERSKRIFT

Da ovennævnte artikel fremkom i tidsskriftet Grønland, januar 1971, var den ledsaget af følgende introduktion fra afdelingsleder ved Københavns Universitets Mineralogisk-Geologiske Institut, universitetslektor Svend Erik Bendix-Almgreen:

Grønlandsforskeren, palæontologen, dr. phil. Eigil Nielsen var en velkendt skikkelse langt udover faglige kredse. Dette skyldtes ikke mindst hans mange populærvidenskabelige artikler omhandler Grønlands uddøde dyreverden. Disse artikler viser hans vidunderlige evne til på en klar og enkel måde at gøre sin videnskab levende og tilgængelig for enhver.

Nærværende beretning viser en helt ny side af Eigil Nielsen som fortæller og forfatter. Beretningen er fundet under gennemgangen af det omfattende skriftlige materiale, Eigil Nielsen efterlod ved en alt for tidlig død, kun 53 år gammel i december 1968. Såvidt det kan efterspores, er beretningen skrevet under overvintringen på Mørkefjord stationen 1938-39, hvor Eigil Nielsen som deltager i »Den danske Nordøstgrønlands Expedition gennemførte en række krævende slæderejser. Han havde da også på dette tidspunkt tre overvintringer i Østgrønland bag sig og mestrede til fulde den kunst, hvis indledende besværligheder han med vid fortæller om i nærværende beretning.

De 200 raske gamle soraneres stipendium

Redaktøren for Soranerbladet har bedt mig fortælle lidt om de 200 Raske Gamle Soraneres Stipendium i tilslutning til de bemærkninger, der faldt på Soransk Samfunds generalforsamling i april.

Stipendiet er oprettet i 1919, og dets økonomiske basis er årlige ydelser fra

en række gamle Soranere. Det har vel været hensigten, at der skulle være 200, men dette tal har man vist aldrig været oppe på. For tiden er der 72, der giver faste årlige bidrag – sidste år ialt kr. 1.305,-. Bidraget var oprindeligt kr. 10,- årligt. I de senere år har man på grund af inflationen sat dette op til kr. 20,-.

Yderligere har Louw, der i mange år var formand for stipendiet, indført et begreb, der hedder konsolidanter. Såvidt ses, er der igennem tiderne indkommet bidrag fra ialt 94 konsolidanter. Man bliver konsolidant ved at indbetale et sådant beløb, at det giver en årlig rente på de nævnte kr. 10,-. Det kan ske ved en kontant indbetaling eller ved f. eks. at forære stipendiet en 5 % obligation på kr. 200,- eller en 10 % på kr. 100,-.

Ved sådanne bidrag og ved en vis opsparring igennem årenes løb er der fremkommet en lille formue, der pr. 30. juni 1971 ialt udgjorde kr. 25.682,70 – dog således, at obligationsbeholdningen, som det er sædvanligt for legater, er optaget til pari kurs.

Der findes ikke nogen egentlig fundats for stipendiet, men i en gammel protokol findes nogle love, der er vedtaget af den første bestyrelse. Formålet er at yde støtte til studenter, der er udgået fra Sorø Akademis Skole og som må antages at have udpræget lyst og evner til et fortsat studium, fortrinnsvis ved Universitetet eller Polyteknisk Læreanstalt, men savner de tilstrækkelige midler dertil. Understøttelsen kan som regel kun ydes for de første 2 studieår.

Stipendiet har en særskilt bestyrelse bestående af Jonas Bruun (formand), rektor Østergaard, Svend Clausen, Kay Michaelsen og undertegnede.

Uddeling af legatet sker nu ved translokationen, og rektor Østergaard har i de senere år venligst påtaget sig arbejdet med at finde frem til egnede emner til uddeling. Der kan også ske uddeling efter speciel ansøgning. Vi har i bestyrelsen fundet, at den mest hensigtsmæs-

sige måde for uddeling var uddeling ved translokationen, således at legatmodtagerne fik pengene umiddelbart ved studiets påbegyndelse omkring 1. september det pågældende år – altså på et tidspunkt, hvor der jævnligt foreligger et behov, som endnu ikke er dækket af den uddannelsesstøtte, der gives af staten. Det har været drøftet, om uddeling af legater af denne art stadig er rimeligt begrundet; men efter de oplysninger, der er givet af rektor Østergaard – bl. a. ved drøftelser på Soransk Samfunds generalforsamling – er der behov for starthjælp, der dækkes af dette legat.

Efter stipendiets love har det i og for sig ikke forbindelse med Soransk Samfund, men der er en mangeårig tradition for, at årsregnskabet fremlægges til orientering – men ikke til godkendelse – på Soransk Samfunds generalforsamling. I tidligere perioder har årsregnskabet også været trykt i Soranerbladet, men det er ikke sket i den sidste halve snes år. Da man på generalforsamlingen har ytret interesse herfor, vil regnskabet i de kommende år blive tilsendt Soranerbladet, således at det kan blive trykt sammen med Soransk Samfunds regnskaber.

Jeg kan oplyse, at der i 1971 skete uddeling af 2 legater à kr. 1.000,- til studenter fra 1970 samt 3 legater à kr. 800,- og 4 legater à kr. 400,- til studenter fra 1971. Ved translokationen i år vil der ske uddeling af i alt ca. kr. 3.000,- til årets studenter.

Legatets adresse er hos undertegnede (Frederiksberggade 2, 1459 København K). Jeg er kasserer for legatet og har været det siden 1954.

Vi er i bestyrelsen glade for den interesse, der er for legatet, og jeg vil gerne propagandere lidt for, at nye bidragydere tegner sig til betaling af det årlige bidrag eller til et eengangsbidrag som konsolidant.

Erik Severinsen (S 1937)

Reformationen i Danmark

Kilder udvalgt af Kai Hørby

Gyldendal 1972

I skoletiden og senere i studietiden på universitetet lærte man som noget bombefast, at reformationen i Danmark indførtes med bispernes fængsling 1536, og at Grevens fejde 1534–36 var en broget affære: Økonomiske, sociale, politiske og religiøse interesser filtredes sammen; man skilte med Christian II's tilbagekomst for at lokke bonde og borger til kamp mod herremændene; Lübeck'erne søgte indflydelse; Kongen (Christian III fra 1534), den ivrige lutheraner blev herre over sit rige.

Gør man sig bekendt med det udvalg af kildesteder, som mag. art. Kai Hørby (S 1954) har foretaget, bliver billedet langt mere kompliceret. Allerede tidspunktet for reformationen kan diskuteres; man kan gå helt tilbage til 1527 (s. 9 ff); det velkendte dogme om kirken's »verdsliggørelse« holder ikke stik; nok kritiserede man kirken, men ingen bestred, at kirken var hellig, – »en helighed, der omfattede alt, hvad der hørte til kirken, også dens »jordiske« ejendom (s. 57); rundt omkring strider kildernes udsagn mod hinanden og en afvejning kan først finde sted, når man har søgt at placere hver enkelt af dem i sin ophavssituation (s. 13); spørgsmålet f. eks. Franciskanernes fordrivelse (s. 114) kan langt fra siges at være løst; reformationen er ikke alene en ændret kirkeordning, men i høj grad en ændret samfundsordning (s. 129). Endnu flere eksempler kunne anføres; men det nævnte giver lejlighed til at tænke nærmere over hele spørgsmålet, der belyses

såvel ved hjemlige som fremmede beretninger (bl. a. fra den preussiske admiral Johan Pein; s. 21–25).

Gammeldanske beretninger forefindes i rigt omfang og er ikke oversat; at arbejde med dette gamle danske sprog kan efter udgiverens mening (se forordet) være en betydningsfuld del af oplevelsen, Skibbykrønikens lidenskabelige skildring af billedstormen 1530, er derimod fordansket fra den latinske original. En fortegnelse over litteratur vedrørende emnet samt ordforklaring er meget nyttig.

Kaj Hørbys skrift sætter tanker i bevægelse og giver et indtryk af, hvor stort forskerarbejde der ligger bag en almindelig historisk fremstilling.

I den lidt syrlige anmeldelse i »Gymnasieskolen« 12/4 1972 ankes der over, at der begyndes med bispernes fængsling og herredagen 1536 og så gås tilbage til disse begivenheders forudsætning, kongevalgets udsættelse 1533. Jeg opfatter dette således, at Hørby straks kaster sig ud i noget centralt; han begynder in medias res og giver bagefter forhistorien (ligesom kompositionen i Ibsens dramaer).

Bogen er i første række tænkt anvendt i forbindelse med forfatterens undervisning ved Københavns Universitet og N. Zahles Seminarium. I gymnasiet eller HF kan et forstandigt hold sikkert have udbytte af udvalget.

P. Sch.

Frokosterne i Juni 1972

Det var jo lykkedes undertegnede at træde grundigt i det med den frokostdato, så det var noget beklemt jeg tors-

dag den 1. – børnehjælpsdag, strømmende regn – nærmede mig Grand Café. Stor blev da lettelsen, da jeg på hjørnet mødte Dégn og derefter fandt endnu fem i vort forgemak. Det var jo lidt synd for restauranten, der uvist af hvilken grund havde regnet med godt en snes stykker; til gengæld var prisen sat op, så kuverten med kaffe nu koster 36 kr.; det er fra april måned en stigning på 6 kr. eller 20 pct.

Til sammenligning kan vi tage »andendags-gildet«, torsdag den 8.; der var vi mødt fem, deraf endda Clausen først til kaffen, så statistisk tegner juni måned sig for 11 deltagere, hvilket jo tangerer vor tidligere bundrekord. Men vi fire satte os ind i den »rigtige« restaurant, kunne selv vælge hvad vi ville spise, hvor mange retter og til hvad pris. Resultatet kom slet ikke op på de førnævnte 36 kr.; maden var fremragende god, og portionerne nogle gange større end ved fællesspisningen, ja faktisk ikke til at æde sig igennem.

Vi havde det begge gange på trods af ringe fremmøde vældigt hyggeligt, og vor evne til at meddele os til hinanden var så sandelig ikke forringet i den snævrere kreds; men jeg magter iøvrigt ikke at skrive referat af en naturlig, livlig og utvungen samtale mellem 5-7 mennesker, der syntes, at de kom hinanden ved. Af hensyn til det statistiske bør nævnes *Brask* (67) og *Karin* (70), der dukkede op til nachspiel på Hviids vinstue torsdag 1/6 kl. ca. 14.30. Jeg mødte forleden en ung mand med Føniks-embem på jakken! da jeg straks antastede ham, viste det sig, at han ikke fik Soranerbladet (det passer meget godt – han var i den alder, hvor dette skoleforeningsvæsen meget nemt hænger én ud af halsen), men da han hørte om muligheden for under mindre penge- og tidskrævende former at mødes med jævnaldrende – altså dette nachspiel – forekom det ham straks meget tiltalende. Jeg kan dårligt slå mere på tromme for det end jeg allerede gør, men var

der ikke nogle flere, der kunne hjælpe mig med at sprede rygтет?

I august er den første torsdag den 3/8 og i september den 7/9. Dette er undtagelsesvis ikke noget rygte, men er nøje kontrolleret, så tag at give møde disse datoer på Grand Café kl. 12.15, og/eller på Hviids vinstue kl. 14.30–15.00.

N. Sx.

Fratergårdens klinker

Ved soranerfrokosten i maj blev det diskuteret, hvornår Fratergården havde fået sin klinkebro-lægning. Det lykkedes ikke at klare spørgsmålet med sikkerhed ved den lejlighed, men nu har lektor Luja Balslev skaffet pålidelig oplysning. Han har sendt Soranerbladet nogle linier fra årsskriftet 1904–05. Der står her:

– I Sommeferien 1904 afsluttedes Hovedbygningens ydre Afpuksning mod Sydsiden ... Samtidig brolagdes den egentlige Klostergaard med Klinker. De Stykker Vest og Øst for Gaarden, hvor Klosterets Vest- og Østfløje laa og stødte op til Kirken, er betegnedes ved stenkantede Græsplæner med Veje for Fodgængere. I Fratergaarden betegner fire rækker Klinker, som er lagte anderledes end de andre, Grænselinien for den gamle Munkegang, der støttet til Kloster og Kirke, paa alle Sider omgav den egentlige Gaard.

Lidt mere om H. C. Andersen i Sorø

»Et Stykke Perlesnor« begynder således: »Jernbanen i Danmark strækker sig endnu kun fra Kjøbenhavn til Korsør, den er et Stykke Perlesnor ... «.

»Dejlige Sorø, omkranset af Skove! din stille Klosterby har faaet Udkig mellem de mosgroede Træer; med Ungdomsblik ser den fra Academiet ud over Søen til Verdens-Landeveien, hører Locomotivets Drage puste, idet den flyver gennem Skoven. Sorø, du Digtningens Perle, der gemmer Holbergs Støv! Som

en mægtig, hvid Svane ved den dybe Skovsø ligger dit Lærdoms-Slot, og op til den, og derhen søger vort Øje, skinner som den hvide Stjerneblomst i Skovgrunden et lille Huus; fromme Psalmer klinge derfra ud gennem Landet, Ord mæles derinde, Bonden selv lytter dertil og kjender svundne Tider i Danmark. Den grønne Skov og Fuglenes Sang høre sammen, saaledes ogsaa Navnene Sorø og Ingemann.»

Senere i »Perlesnoren« fortæller Bedstemoder i Odense om gamle Dage, om 1815, da hun var 21 og med Forældrene i København længe før Dampdragens Tid. De var to og tyve Timer om at sejle over Store Belt. Vejen til Slagelse var »med forfærdelige Banker og mange Huller ... og videre frem på den anden Side var nok ikke stort bedre«, og de vilde gerne naa Kребsehuset saa betids, at de ved Dag kunde gaa ind til Sorø og besøge »Møllers Emil«, der var Student i Sorø og netop færdig med sin anden Examen. Emil blev senere Provst og Bedstemoders Mand.

»Vi kom efter Middag til Kребsehuset; det var et galant sted, det bedste Vertshuus paa hele Reisen, og den yndigste Egn, ja, det maae I da Alle indrømme, at den endnu er. Det var en ferm Veninde, Madam Plambek, Alt i Huset som et glatskuret Spekkebræt. Paa Væggen hang i Glas og Ramme Baggensens Brev til hende, det var nok værd at see! Mig var det en stor Mærkelighed.«

Saa gik de ind til Sorø og traf Emil. »Med ham saa vi da Kirken med Absalons Grav og Holbergs Kiste; vi saae de gamle Munke-Indskrifter, og vi seilede over Søen til »Parnasset«, den deiligste Aften jeg mindes! Jeg syntes rigtignok, at skulde man nogetsteds i Verden kunne digte, maatte det være i Sorø, i denne Naturens Fred og Deilighed. Saa gik vi i Maaneskin ad Philosophgangen, som de kalde det, den deilige ensomme Vei langs Søen og Flommen ud mod Landeveien til Kребsehuset ... De Timer i Sorø og ved Kребsehuset, ja, de høre til mit Livs skjønneste Perler.«

Ved P. L. (S. 1905)

Fra den jyske Batøk-skovtur tog Knud Erik Balle (s 1929) dette billede.

Jyske afdelings Batøk skovtur

Med Bodil og Knud Balle (S '29) som uforligneligt værtpaar afholdt Soransk Samfunds Jyske Afdeling Batøk Skovtur- og skolefødselsdagsfest til Vrads Sande ved Silkeborg den 3. juni 1972.

Vejret var dårligt, men ingen lagde mærke til det efter ganske kort tids forløb. 16 gamle soranere, de allerfleste med damer, var mødt, ældst var Waarst (R 14) og yngst Erbs (R 64), og iøvrigt var årgangene 27, 29, 34, 35, 36, 37, 39, 41, 43, 47, 51, 57 og 64 repræsenteret.

Efter en særdeles livlig frokost hvorunder der indløb telegram fra Jonas Bruun, afvikledes batøkkampene for damer og herrer i det dejligste landskab, man kan tænke sig.

Kvindelig pave blev Helga Borch-Jacobsen, g.m. formanden (S 39), og almindelig pave blev J. Stege-Nielsen (S 41) efter meget fair gennemførte kampe, hvor der kun blev konstateret et minimum af »gravning« og kun i de indledende heats.

Festkomiteen (Sanders S 41) havde, i lighed med, hvad vore underafdelinger nu praktiserer, indbudt områdets gamle Herlovianere til at deltage, men ingen havde kunnet komme. – De kommer nu nok næste gang.

Med sidste Holberg-fest og denne Batøktur som baggrund synes den jyske afdeling at stå foran en meget glædelig opblomstringsperiode, og mange ser utvivlsomt med forventning hen til den 3. december.

Jens R. Rørth (S 37)

*Pluk **

5.6.1832 Hersleb har faaet af Director Tilladelse at bruge noget Snuustobak for sine Øine, hvilket Lægen havde tilraadet. Jeg synes iøvrigt, at dette Middel ikke vel bør anvendes her og skulde

næsten fristes til at yttre, at den der ikke kan cures uden ved Snuustobak, lider af en Svaghed, der gjør det nødvendigt for ham og for Opdragelsesanstalten at skilles ad... (Senere samme dag:) Ifølge en Befaling fra Lægen har Eleven Hersleb indsat sin store Snuustaase hos mig, for at hente af den, naar han behøver det.

Wegener
28.10.1832 ... Ligeledes vil jeg anføre, at Eleve Hersleb, uagtet han foregav at have den Veileske Læges Ordre til at bruge Snuustobak... og ogsaa her fik Lov at bruge den Tobak dog aldrig har hentet en eneste Prise, siden hans Daase fik Plads hos mig.

Wegener
30.1.1833 (efter »kongeballet«) Den som saae, hvorledes Eleverne læse iaften, endog de, der sidde omkring mig, vilde for Skolens Skyld takke Gud, at vi kun have to Baller her om Aaret. Thi skjøndt disse Elever hos mig nødes til at læse høit, saa falder dog paa mange af dem Hovederne ned paa Bordet, medens Munden gaer, og andre sove formelig ind uagtet Kameradernes Mumlen og mit bestandig gjentagne Tilraab. Det er næsten comisk at see derpaa.

Wegener
2.2.1833 Egentlig syge have vi ikke, men adskillige gaae paa sønderdandsede Fødder med yderst ziirlige Tøfler, der nok snart vilde blive Moden her paa Academiet.

Wegener
2.2.1833 I den forløbne Uge have Eleverne oftere klaget over at Smørret var uspiseligt eller i det mindste ikke godt. Jeg har sendt Specimen af det forkastede Smør til Mad. Garnæs, som fandt det meget godt. Idag forebragte Regenburg, den besindige Regenburg, samme Klage, og jeg gik imorges til Mad. Garnæs derom. Men hun vedblev sin Paa-stand.

Wegener
23.2.1836 Da jeg i denne Morgen... vækkede Eleverne, observerede jeg den synderlige Ting, at den yngste Treschow havde omredet sin Seng saaledes, at han laae paa sin Chenillie og ikke umiddelbart paa Madratsen. At Eleverne lægge Frakker og gamle Klæder over sig om

Soraner-biografier 1901—60

Biografierne kan, efter skriftlig bestilling og så længe oplag haves, købes hos kassereren til følgende priser excl. porto og emballage:

Det *samlede værk* indbundet i et bind, kr. 150,-

Uindbundne *hæfter* af årgangene henholdsvis 1901–10, 1911–20, 1921–30, 1931–40, 1941–50, 1951–60 samt familieoversigten kr. 25,- pr. hæfte.

Soransk Samfund

kassereren civilingeniør S. Kamman
Tobaksvejen 10 . 2860 Søborg

Vinteren, har jeg seet, men dette Slags Blødagtighed forekom mig dog at gaae forvidt. Dygtig forkjælede ere uidentvivil Treschowerne, men den yngre er nok ellers en ganske god Dreng. *Wegener* 2.7.1837 ... da jeg idag gik gjennem Gangen imelem 5-6 opdagede jeg paa Bordet i et Kammer en Tallerken, hvorpaa var Noget, som jeg udenfra ikke kunde tydeligt see. Jeg vilde aabne Døren, men den var lukket, hvorfor jeg tog Hovednøglen, som er i mit Væрге og aabnede Døren. Paa Fadet var Levninger af flere Sild, hvilke jeg kastede ud af Vinduet. Hvo der har fortæret disse Sild veed jeg endnu ikke, men beklageligt vilde det være om Nydelse af slige Sager ikke blev forhindret.

C. A. Hansen

8.10.1837 Da jeg iaften var i Besøg hos Herr Lorenzen, kom Eleverne Edg. Moe og Carl Späth og anmodede mig, om det maatte være dem tilladt at spille Kort om Rosiner og Mandler, da jeg ikke havde Inspectionen, som Herr Hagen ved sin Bortrejse havde overdraget til Herr Lorenzen, saa henviste jeg til ham, der paa en tydelig og fattelig Maade viiste dem det Urimelige og Utilladelige i deres Anmodning.

Hansen

24.4.1838 Johan Treschow har idag faaet nogle Stykker paa sine Øren. Han svøber sig nemlig i en Cavai, hvilket jeg anseer for skadeligt og har forbudt paa Læsesahlen.

C. A. Hansen

18.1.1840 Iaften og Fredag Aften har jeg grebet Eleverne i en daarlig Moerskab, nemlig i at spille Kort. Kortspilene ere meget smaa, af Størrelse som Dominobrikker. Saadanne Forseelser maa egentlig straffes paa Kammerduxerne, som tillade slig Uorden, om de end ikke deeltage i samme. Delinquenterne vare samlede paa Kammer No. 11 og 12 og Spillet var Skitmads.

C. A. Hansen

Noter

Wegner, C. F. (1802-93). Adjunkt, senere lektor i Sorø. Fra 1843 Kgl. historiograf.

I anledning af . . .

Sløjdlærer Søren Thomsens død - 85 år gammel - fremkalder en række gode minder og giver anledning til visse refleksioner ud over dem, der så nænsomt omtaltes i den officielle nekrolog her i bladet.

Thomsen var af uddannelse seminarist. Pokker forstå, at han ville til Sorø Akademi, hvor han var omgivet af en række magistre (ja, det var de endda ikke engang alle!), som ikke regnede sådan en seminarist som nogetsomhelst. Han kunne selvfølgelig ikke undgå at mærke den iskulde fra størstedelen af det øvrige lærerkollegium. Alene det altid at blive betitlet »sløjdlærer« - deri lå jo en hån fra kollegernes side.

Men Thomsen tog udfordringen op! Min årgang (studenter 1932) var det første hold af gymnasieelever, han fik »lov« at føre op i gymnastik. Dengang talte gymnastikkarakteren med til studentereksamen (gør den det i dag?), og det var helt klart, at Thomsen havde besluttet, at nu skulle han f. g. m. vise, hvordan man skulle lære sådanne sløve padder gymnastik!

Det lykkedes over al forventning. Trods hans lidt bryske facon og barske væsen elskede vi simpelthen Thomsen. Han kunne få os alle til selv de mest halsbrækkende øvelser.

Jeg plejer at prale med, at jeg i gymnastik fik mgx. Men kender man som indviet baggrunden, er det måske ret tvivlsomt, hvad et mgx i gymnastik var værd. Thomsen kendte nemlig kun 3 karakterer: ug, ug÷ og mgx! Han ville minsandten kun være med til at trække en »hældende« student opad! Det skulle i hvert fald ikke være gymnastikken, han faldt på!

Thomsens helt store triumf må have været følgende. Hidtil havde det jo været »Fatter« (lektor O. B. Müller), som i parentes bemærket ikke var cand. mag., men havde gennemgået hærens gymnastikskole, hvilket dengang åbenbart var

»finere« end en seminaristuddannelse!), som underviste suverænt i gymnastik i gymnastikklasserne. Nu (i 1929) fik altså Thomsen lov til at få en 1. g. I foråret 1930 skulle der være et stort landsgymnastikstævne i Sønderborg – og dertil trænede og trænede og trænede Thomsen med os. Inden afrejsen til Sønderborg var der generalprøve i Sorø for indbudte. Da vi alle 40 elever hang i ribberne og på kommando løftede benene og sænkede dem fuldstændig ensartet, lød det fra »Fatter«, som var tilskuer, højt og tydeligt, som »Fatter« havde for vane (og lidt læspende): »Det skal der s'gu klappes for«, og så klappede han for og bifaldet bragede! Hvor må det have været et stort øjeblik for den – vist nok aldrig accepterede – »sløjdlærer« Thomsen!

Hvor kunne vi elever dengang lide ham. Mon ikke adskillige af os allerede dengang kunne se dilemmaet? I dag tror jeg det. For vi »beskyttede« ham, så godt vi kunne. Han var ofte streng og hård, men han var retfærdig og saglig, og er der noget, unge mennesker lægger vægt på og mærke til, så er det, om deres foresatte (det gælder skole, militærvæsen og erhvervslivet) er retfærdige.

Jeg er overbevist om, at jeg har alle mine kammerater fra 1929–32 bag mig, når jeg siger en varm tak til Søren Thomsen. Vi vil huske ham, så længe vi lever.

Sv. Nørgaard Andersen (S. 32)

Dødsfald

Willy Højen Burchardt

* 31. august 1915 – † 9. november 1971

Burchardt, hvis død først er kommet

til redaktionens kendskab i maj, var realist fra 1932 og blev umiddelbart efter sin eksamen ansat på Den Danske Margarinefabriks kontor i Slagelse, hvor han var indtil 1939. Fra 1940 til 1946 var han i varedirektoratet, som han forlod for at blive kommunesekretær i Sengeløse.

Johannes Ewens

* 22. februar 1885 – † 30 maj 1972

Johannes Ewens havde skabt sit navn ud af faderens Evensen, det navn, der blev brugt af slægtens fire andre medlemmer, der blev soranere. Johannes Ewens var født på Kvalbø på Færøerne som præstesøn, og han blev som landinspektør, fortælles der i Politikens nekrolog, den, der kom til at lede den første udstykning på Færøerne. Han tog IV. klasses hovedeksamen 1902 og blev landinspektør i 1907. Han blev straks ansat i Landbrugsministeriets matrikelkontor, hvorfra han gik af som arkivar i 1953.

Steen Momme Secher

* 16. marts 1916 – † 18. maj 1972

Kontorchef i Finansministeriet Steen Momme Secher, født 16/3 1916, døde 18/5 1972 pludseligt under sit arbejde i ministeriet.

Han var købmandssøn fra Grenå, kom på Sorø Akademi 1931, blev nysproglig student 1934 og cand. jur. 1941. Straks efter begyndte hans 31-årige tjeneste i Finansministeriet. Han oplevede 1946–50 at være ministersekretær for to store personligheder, først Thorkil Kristensen og så H. C. Hansen; han satte dem begge højt både som chefer og som mennesker. H. C. Hansen gav ham luft under vingerne ved i 1951 at gøre ham til økonomisk medarbejder ved Nato-rådet i London og året efter til repræsentant ved Natos budgetkomite i Paris. Fra 1953 fortsatte Secher sin karriere i Fi-

nansministeriet, hvor han fra 1961 ledede statsgældskontoret. Samtidig sad han i forskellige udvalg og råd og blev brugt som økonomisk repræsentant for Danmark ved Verdensbanken og andre internationale organisationer. Derigen- nem fik han set meget af kloden og blev noget af en verdensmand; men samtidig var han glad for arbejdet i sit kontor på Slotsholmen, hvor man giver ham et smukt eftermæle.

Til disse tjenstlige oplysninger kan føjes, at han var slægtskær og i næsten 30 år sad i bestyrelsen for slægtsfore- ningen Secher. Han var musikalsk og ivrig frimærkesamler og dyrkede det ædle spil tarok. Først og fremmest var han sine venners ven, en god og fornøj- elig kammerat lige fra skoletiden til sin alt for tidlige død.

Finn Spanning

* 27. januar 1915 – † 5. juni 1972

Midt i sit arbejde som sportsredaktør ved »Jyllandsposten« segnede Finn Spanning (S 1933) om ved sit skrivebord, ramt af et hjertestop. Han blev 57 år.

Han havde for få år siden fået en alvorlig påmindelse om at tage den lidt mere med ro, men det lå ikke for ham at dæmpe sig ned. Enten, eller.

Spanning var en af landets bedste sportsskribenter, og et menneske, der glødede for sine ideer og idealer. Han var ofte i åben krig med den del af sporten, der mere så på profitten end på mennesket, og det kostede ham kræfter og helbred at kæmpe, men tanken om at spare sig selv, inden slaget var til ende, lå ham fjernest.

Han var et varmt menneske og en renlivet personlighed, og i sit fag nød han megen anseelse.

Da han var blevet student, ville han studere jura, men sportsjournalistikken fristede ham, bl. a. fordi han i sin tid som back på AB's førstehold lærte pro- blemerne at kende indefra.

Efter en række år ved forskellige kø- benhavnske aviser blev han sportschef på »Jyllands-Posten« i 1958, og det var det bedste, han kunne ønske sig.

Gamle Soranere

soranske noter

Soransk Samfund lykønsker følgende kammerater, der har rund fødselsdag i juli 1972.

1. Læge *Alfred Gleerup* (f. 1892), Is- lands Brygge 5, 2300 Kbh. S.
1. *Jens Evald Christiansen* (f. 1897), Platanvej 17, 5900 Rudkøbing.
4. Godsejer *Per Ulrich* (f. 1902), Skjoldmose skov, 5771 Steenstrup.
5. Repræsentant *Henri Morell* (f. 1897), Borups Allé 25, 220 Kbh. N.
6. Arkivar *Henrik Elmquist* (f. 1902), Holsteinsgade 24, 2100 Kbh. Ø.
7. Fru pastorinde *Kirsten Monrad*, f. Axelsen Drejer (f. 1912), Baun- gaardsvej 1, 6600 Vejen.
8. Professor *Søren Gammelgård* (f. 1912), Havgaards Tværvvej 11, 8240 Risskov.
11. Apoteker *Jens Henningsen* (f. 1912), Videbæk apotek, 6920 Videbæk.
11. Direktør, cand. jur. *Niels Kamper* (f. 1912), Høje Skodsborgvej 16, 2942 Skodsborg.
14. Arkitekt (m. a. a.) *Flemming Nissen* (f. 1922), Røsenvængets Allé 11, 2100 Kbh. Ø.
16. Læge *Agner Møller* (f. 1892), Kirke- rup, 4000 Roskilde.
16. Dr. *Henry Hansen* (D. C.) (f. 1922), 739 East 4th Street, Long Beach, California 90812, USA.
19. *Esben W. Houlberg* (f. 1922), 302 W. Queen Street 23, Inglewood, Cali- fornia 90301, USA.

21. Kioskejer *Knud Ove Holm* (f. 1912), Ved Skraaningen 7, 7100 Vejle.
22. *Aage Joachim Hansen* (f. 1887), 73, 24th Street East, Prince Albert, Sask., Canada.
23. Pastor emeritus *Ejnar Goll* (f. 1892), Albækhed skole, 6932 Trolldhede.
24. Lektor *Arne Wessman* (f. 1922), Hammerichsvej 18, 4760 Vordingborg.
25. Keramikker *Tage Tjalk* (f. 1922), Øresundsvej 22, 3100 Hornbæk.
29. Fru *Ellen Ibsen*, født Topp (f. 1897), Storgade 50, 4180 Sorø.
31. Direktør *Johs. Warrer* (f. 1892), Odensegade 5, 2100 Kbh. Ø.
15. Læge *Gregers Jensen* (f. 1892), Stasjonsbølgade 20, 6440 Augustenborg.
20. Repræsentant *Svend Lindeschow Friis* (f. 1897), Vestergade 24, 4000 Roskilde.
22. Maskinpasser v. Københavns Vandforsyning *Børge Nyholm Andersen* (f. 1912), Fløngvej 47, Ny - Fløng, 2640 Hedehusene.
23. Repræsentant *Knud Erland Jensen* (f. 1912), Østersøvej, 4673, Rødvig Stevns.
24. Forstander *Niels Lynge Madsen* (f. 1912), Ulfborg Kjærgaard, 6990 Ulfborg.
25. Købmand *Poul Harder* (f. 1912), Skovvej 1-3, Nagelsti, 4800 Nykøbing F.
26. *Vagn Petersen* (f. 1912), udvandret til Canada 1951. Kender nogen hans adresse?

Soransk Samfund lykønsker følgende kammerater, der har rund fødselsdag i august 1972.

2. Lektor *Just Rahbek* (f. 1892), Hareskovbo, Bagsværdvej 248, 2880 Bagsværd.
2. Fru *Eli Larsen*, f. Rasmussen Krog (f. 1897), Engelsborgvej 73, 2800 Lyngby.
2. Landinspektør *Gunnar Buus* (f. 1902), Lillestrandvej 2 C, 2900 Hellerup.
3. Tekstilhandler *Hans Birk Larsen* (f. 1912), Holbækvej 8, 4180 Sorø.
5. Fuldmægtig *Poul Brunchmann* (f. 1897), Vinløvstien 10, 2720 Vanløse.
5. Fuldmægtig *Holger Prior-Bruse* (f. 1902), Sdr. Kirkegaards Allé 1, 8700 Horsens.
8. Styrmand *Erik Schmidt* (f. 1897), udrejste fra Danmark 1971 og er vist ikke senere indrejst. Hvem ved noget om ham?
8. *Ernst Elvertorp* (f. 1912), 14018 - 104 A. Ave., Edmonton, Alberta, Canada.
27. Aut. gas- og vandmester *Erik Pedersen* (f. 1922), Sandbyvej 5, 2730 Herlev.
30. Trafikinspektør *Mogens Worm Mortensen* (f. 1912), Ibstrup Vænget 14, 2820 Gentofte.
30. Salgschef *Werner Didrik greve Schack* (f. 1922), Emil Olsens Vej 10, 2000 Kbh. F.

Redaktionen modtager meget gerne oplysninger om ovennævnte to kammerater, hvis adresse ikke kendes.

Foreningen »Sorø Kunstmuseums Venner« holdt 31. maj generalforsamling på Hotel »Postgaarden« i Sorø.

I beretningen omtalte formanden, redaktør Osc. Lünell, kunstmuseets nye plakat, som foreningens medlemmer havde modtaget som gave fra museet, og som nye medlemmer ligeledes vil få foræret. Plakatens pris er ellers 10 kr.

Kunstmuseets leder, dr. phil. V. Thorlacius-Ussing præsenterede C. C. Constantin Hansens »Prometheus danner mennesket af ler«, skitse af felt i Københavns universitets forhal (1845), som var indkøbt for midler fra foreningen. Ligeledes redegjorde dr. Ussing for museets nyerhvervelser i det forløbne år.

Kassereren, ingeniør H. Kerstens, Slagelse, fremlagde det reviderede regnskab for de sidste to år, der viste en kontingentindtægt på 2385 kr.

Det vedtoges at fastsætte årskontingentet for institutioner o. lign. til 100 kr. og kontingentet for livsvarige medlemmer til 150 kr.

Til bestyrelsen genvalgtes fhv. amtsrådssekretær Folmer Christensen og marketingleder Frede Hildebrand, begge Sorø.

* * *

Helge Hørby (S 1938) er udnævnt til direktør for Københavns magistrats 4. afdelings centraladministration og for Københavns Bygningsvæsen.

* * *

Dagbladet fortæller, at i den sidste tid har håndværkere fra murermester Poul Nielsen, Sorø, arbejdet på at redde granit-gesimsen på den vestlige side af Sorø Akademis skole fra at falde ned, og nu synes faren for nedstyrtning overstået.

Da man i sin tid opførte Sorø Akademis skole, blev der udført et godt og solidt arbejde – også på gesimsen, men tidens tand har uundgåeligt sat sine spor, og i dette tilfælde var der sket det, at de solide jernklammer, som bandt de enkelte granitstykker sammen, var rustet, og i frostvejr er stykker af granitten blevet sprængt og faldt ned foran vestfløjen.

* * *

Forbudet mod badning i Sorø sø er nu ophævet, oplyser formanden for sundhedskommissionen, borgmester I. Knap, til Sjællands Tidende.

Badeforbudet blev indført sidst på sommeren i fjor, da amtslæge Birkum Petersen ved analyse af vandet i søen havde fundet for stort et indhold af colibakterier.

* * *

John Erichsen (67) er lige blevet færdig med sine studier i Historie og skal det næste halve år opholde sig på det danske akademi i Rom for at studere arkitektur på et legat fra *Dronning Ingrid's romerske Fond*. Samme fond har givet Niels Saxtorph (40) en sum til studiet af tidlige romerske veje i det sydlige Etrurien (juni–juni 1972). Kaj Hørby (54) har fået tildelt en sum fra »Stiftamtmand Regenburgs legat til fremme af studiet af nordisk historie«.

Adresseændringer bedes meddelt til
SORANSK SAMFUND: Kassereren
Civilingeniør S. Kamman
Tobaksvejen 10
2860 Søborg
Tlf. (01) 69 11 44
Postgiro 1710

SORANERBLADET: Redaktion
Otto Fog-Petersen
Carl Plougsvej 27
3460 Birkerød
Tlf. 81 51 80

SORANERBLADET: Ekspedition
Erik Sanders
Tange
8850 Bjerringbro

Palm Greisens Eff.

ORLA NIELSEN

(03) 63 02 58

Byens førende forretning i
Akademibeklædning

SVEGÅRDS
BOGHANDEL
SORØ

TELEFON (03) 63 00 27
POSTKONTO 7163

≡THOR-VASK≡

NÆSTVED
TELEFON 72 25 50

Her er plads til DIN annonce!!

aftal nærmere med SANDERS på (06) 65 85 85

EMULSION A/S

non-ioniske emulgatorer til levnedsmiddelindustrier og tekniske formål

FABRIK OG LABOR
PALSGAARD
JUELMINDE

SALGSKONTOR
RAADHUSPLADSEN 16
KØBENHAVN V

Til SORANERBLADETS oversøiske abonnenter

Vi har for øjeblikket 70 abonnenter som bor i USA, Canada, Australien og andre fjerne steder. Bladet bliver tilsendt med almindelig post, MEN hvis der er nogle der gerne ønsker bladet tilsendt BY AIR, så gør vi gerne det, men må så bede om extra betaling herfor. 1 års luftpost-porto andrager US. dollar 2,50 og skulle du ønske at sikre flere års tilsendelse BY AIR, send da venligst 2 eller 3 gange det anførte beløb.

Hvis den adresse vi benytter er mangelfuld eller forkert så vær venlig at sende undertegnede et par linier herom.

*Erik Sanders
Tange
DK-8850 Bjerringbro*